

HET ACIDUM THYMICUM werd door Dr. BOUILHON in het Junijnummer van het *Bulletin Thérapeutique*, boven het acid. phenicum of de creosoot wegens zijne gelijke antiseptische eigenschappen, vooral om zijnen aangenamen geur, aanbevolen. Zijne verbindingen met de alcaliën tot oplosbare zouten maakt de bereiding uit de "essentia thymi", door eene potaschoplossing en opvolgende ontleding der thymas potassae door een zuur, zeer gemakkelijk. Op die wijze werd dit zuur, hetgeen zich ook bij eene langzame bekoeling der thym-essence in krystallen afzet, spoedig, maar in niet-krystalliseerbaren vorm verkregen. Het is bijna niet in water, maar in alcohol, aether of in vetten geheel oplosbaar. Voor uitwendig gebruik werd door hem eene formule van 1 gram acid. thymi op 4 gram alcohol van 85 graden en 1000 grammen water als wassching, als zalf 2—20 druppels op 30 grammen vet en als inwendig middel 20 centigr. met 40 centigr. sapo medic. en een onverschillig plantenextract aanbevolen. De formule van den thymol of van het acidum thymicum, het zoogenaamde stearop-tenon der thymusessence, moet volgens GERHARDT als $C^{20} H^{14} O^2$ gesteld worden.

Dr. J. HANLO.

I N G E Z O N D E N S T U K .

NOG EEN ENKEL WOORD AAN DR. E. A. VAN DER BURG.

Op blz. 379—381 van dezen Jaargang van dit *Tijdschrift*, 1ste afd., heeft Dr. E. A. VAN DER BURG zich genoopt gezien een paar opmerkingen te maken, naar aanleiding van enkele zinsneden, voorkomende in mijn stuk: "*Het drinkwater in eenige onzer steden, uit een hygiënisch oogpunt beschouwd, vooral in betrekking tot cholera,*" en geplaatst in de 2de afd. van dezen jaargang van blz. 176—248. Deze zinsneden hadden betrekking op de verhandeling van Dr. VAN DER BURG: "*Onderzoek van eenige waten, te Rotterdam als drinkwater in gebruik, en van duinwater.*"

Het zij mij vergund, nog eens op deze zaak terug te komen.

Terecht onderzocht Dr. VAN DER BURG het water, genomen uit het midden der havens, daar hij voor zijn onderzoek het beste moest nemen, wat daar ter plaatse voorkwam; met even veel recht mocht ik er echter ook op wijzen, dat de bewoners der havens zeer dikwerf dat betere water niet te drinken krijgen, daar zij genoodzaakt zijn het water te drinken, dat tegen den kant aan staat, en hoe zulks verschillen kan, weten allen, die aan de havens wonen en hierop opmerkzaam geweest zijn; ik zeg niet, dat het altijd zoo is, integendeel, het hangt geheel van hogere of lagere winden, meerdere of mindere droogte en eenige andere omstandigheden af.

Nu hebben de bewoners der kaden het voorrecht, dat het water, al is het wat minder goed, in hunne vloeiputten bezinkt, alvorens het opgepompt wordt; maar velen zijn er, die niet in dit geval zijn, zoo als de schippers en de bewoners der binnenstad, die dikwerf hun water uit de buitenstad laten halen, en wel uit de Leuvehaven of uit de Kolk bij de Groote Markt; vooral op deze laatste plaats kan het soms lang duren, eer het met vloed binnenstroomende water het vuile water, hetgeen zich uit de sluizen der Schie en voornamelijk der Rotte ontlast heeft, heeft verdrongen; het is soms als stagneert het hier, misschien doordien het water van twee zijden, het Oude Hoofd en den mond van de Leuvehaven, hierheen vloeit.

De voorname reden echter, waarom ik gemeend heb Dr. VAN DER BURG nog een antwoord schuldig te zijn, is zijne aanmerking, als of ik de verspreiding der cholera door middel van het drinkwater als een fait accompli beschouw; mag ik, als het ware gedreven door het gewicht van zekere feiten, er de eene of andere gevolgtrekking uit afleiden, die den Heer VAN DER BURG eenig recht voor zijn gezegde zoude kunnen geven, zoo zeg ik echter op blz. 241: "Het is gebleken, dat er zulk eene groote menigte van goed waargenomen feiten bestaan, dat men met meer dan waarschijnlijkheid tot *eenig verband* tusschen cholera en drinkwater besluiten mag."

Meer dan eens maak ik de opmerking, dat ik overtuigd ben, dat ook andere momenten kunnen medewerken tot het verbreiden der cholera, en ook, dat ik het niet voor onmogelijkheid houd, dat in verschillende landstreken verschillende oorzaken eene hoofdrol kunnen spelen.

De scheikunde heeft belangrijke diensten aan de maatschappij bewezen. Op alle vakken, tot het gebied der natuurkunde behoorende, waaronder natuurlijk ook de geneeskunde, heeft zij een belangrijken invloed uitgeoefend; de voedingsleer heeft aan haar haar ontstaan te danken, en de gezondheidsleer zou zonder haar ook geheel iets anders zijn dan zij nu is. De scheikunde als zoodanig mag echter niet te ver gaan. Wanneer, zij oorzaken van ziekten moet opsporen in lucht of water, is hare roeping eenvoudig, om te antwoorden: ik vind iets of ik vind niets. Heeft zij echter niets gevonden, dan heeft zij geen recht, om te zeggen: omdat ik niets vind, is er ook niets.

De roeping der gezondheidsleer, met opzicht tot het heerschen van epidemische ziekten, is allereerst, om waar te nemen wat zich voordoet, om daadzaken te verzamelen. Heeft zij nu eene menigte daadzaken, welke allen tot dezelfde gevolgtrekking leiden, zoo is niets natuurlijker, dan dat zij die conclusie voorloopig aanneemt en, als practische wetenschap, diensvolgens hare maatregelen neemt; de beantwoording der oorzaken van hetgeen zij ziet, wanneer die onbekend zijn, vooreerst aan de toekomst overlatende.

Door mij is niets anders gedaan, dan hetgeen de groote engelsche hygiënisten voor lang deden; SNOW, SIMON en FARR toonden den invloed van het drinkwater op de cholera aan, uit de feiten, die door hen of anderen verzameld waren; men stond daar echter niet bij stil, maar hoorde naar hunne stemmen en handelde dienovereenkomstig, en de uitkomsten hebben aller verwachting overtroffen.

Wanneer ik op blz. 234 zeg, wat Dr. VAN DER BURG mij zoo euvel duidt, dat, wat Friesland en Zeeland betreft, het niet de veenbodem of kleibodem of zandgrond is, welke als oorzaak van de verspreiding der ziekte kan gelden, maar dat noodzakelijk een ander moment van groot belang hier in het spel moet zijn, en dat het voor de hand ligt, dat dit het drinkwater is, dan geloof ik stellig niet te veel gezegd te hebben.

Wanneer men een doodvreemde aan alle wetenschappelijke disputen het volgende vraagstuk voorlegde: eene ziekte heerschte sterk in alle streken, waar rivier- of putwater gedronken werd, het hevigste in die plaatsen, waar het rivier- of putwater het meest door menschelijke uitwerpselen verontreinigd werd; zij verschoonde bijna geheel die streken, waar regenwater gedronken werd. Wat zoude die persoon dan anders moeten zeggen, dan: als gij niet blind zijt, dan moet het drinkwater eene hoofdrol in de verspreiding der ziekte spelen.

Ik deed geene uitspraak over den loop der cholera in alle landen en' werelddeelen; ik bepaalde mij tot eene gevolgtrekking uit eene verzameling van goed waargenomene feiten; met noodzakelijkheid wordt men uit deze waarnemingen gedrongen, om aan het drinkwater eene hoofdrol bij het verspreiden der cholera toe te schrijven; wie daar nu blind voor zijn wil, welnu, hij zij blind.

Hoe aangenaam het mij ook zijn zoude, wanneer wij eenig meer licht konden deel-

achtig worden aangaande de oorzaken van dat wat wij zagen, zoo offer ik gaarne den choleraschimmel van HALLIER op, als er zwarigheden gemaakt worden, zoo als Dr. VAN DER BURG doet, om nu reeds deze ontdekking op het drinkwater toe te passen; het is ook waar, hier zijn wij weder op het glibberige terrein van het hoe en waarom, terwijl de zuivere waarneming geen twijfel overlaat.

Ik geloof, dat de maatschappij er heel wat dankbaarder voor zoude zijn en er veel meer bij zoude winnen, als men meer handelde daar, waar zulke daadzaken spreken, en als men minder tijd verspilde met allerlei spitsvondige redeneringen en het zoeken naar den steen der wijzen.

Het is volkomen waar wat MACPHERSON zegt, dat er nog veel duisters bestaat in de wijze van verspreiding der cholera, maar tevens is het eene zeer gemakkelijke wijze van zeggen, en deze duisterheid is voor velen eene reden om niets te doen. Het is echter de plicht der hygiëne, om daar, waar zij licht ziet, tot handelen aan te drijven, om van dat licht tot welzijn der maatschappij gebruik te maken.

De regeeringen zijn wel verontschuldigd, als zij handelen daar, waar hun zulk licht verstrekt wordt; in Engeland heeft men zulks gedaan, en men is er wel bij gevaren.

Rotterdam.

Dr. A. M. BALLOT.

B E R I C H T E N.

BUITENLAND.

LONDEN. — In de weken, eindigende 1 en 8 Augustus l.l., werden er alhier 2106 en 2025 geboorten en 1665 en 1545 sterfgevallen, waaronder 5 en 4 aan variolae, 46 en 36 aan morbilli, 47 en 50 aan scarlatina, 9 en 8 aan diphtheritis, 32 en 39 aan tussis quinta, 52 en 53 aan typhus, 384 en 294 aan diarrhoea en 38 en 29 aan cholera, vermeld.

— De Engelsche bladen bevatten het doodberigt van Dr. JOHN ELLIOTSON, die zich door zijne verschillende als „lecturer” aan de Londensche hospitalen gegeven lessen, maar vooral als een ijverig voorstander van de toepassing van het mesmerismus, in de geneeskundige praktijk bekend maakte. De invoering der magnetische behandeling op de aan zijne zorgen toevertrouwde patiënten bragt hem met de bestuurders van het London-Hospital in ernstige moeilijkheden en was de reden, dat hij de geneeskundige praktijk aan dat gesticht moest vaarwel zeggen.

Dr. J. HANLO.

— Door de Engelsche Regering zullen twee Geneeskundigen naar Duitschland worden gezonden, om onder leiding van HALLIER en DE BARY de kwestie van het voorkomen van schimmelpantjes bij cholera te bestuderen. Zij zullen vervolgens naar Engelsch Indië vertrekken, om op het cholera-terrein de zaak verder na te gaan. †.

PARIJS. — Volgens het verslag, door Prof. KOEBERLÉ aan de Académie medegedeeld, werden er door hem van Junij 1862 tot Junij 1868 69 ovariotomiën, waarvan 45 met een gunstig en 24 met een noodlottig gevolg, verrigt. In 13 gevallen werden beide ovaria en in 2 daarvan ook de uterus geëxstirpeerd. De eerste rubriek leverde 6 herstellingen en 5 sterfgevallen, de tweede ééne herstelling en één sterfgeval. Het resultaat der operatiën werd vooral door het al of niet aanwezig zijn van adhaesiën bepaald. In 20 gevallen zonder vergroeiingen werden slechts 3, in 16 met onbeduidende evenzoo 3, in 33 daarentegen met belangrijke adhaesiën 18 sterfgevallen vermeld. Peritonitis en pyaemie werd 18, uitputting 3, inwendige beklemming, enteritis en